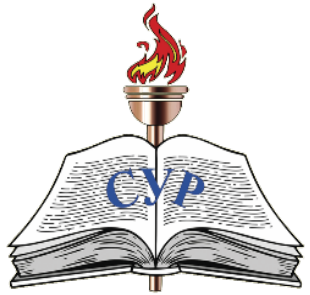

Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 7-8/ КВІТЕНЬ 2024 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

**ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!**

**Дорогі українці,
дорогі румуни!**

Воскресіння Господа нашого Ісуса Христа є дивом, яке з року в рік укріплює нашу надію на відродження духу, силу віри, нашу довіру до цінностей людства, прагнення до найкращого і найгарнішого, зміцнює нас у безперервній боротьбі та наполегливості, аби не опускали руки перед викликами життя. Великдень – це свято миру та прощення для всіх, свято, яке вносить гармонію між справами та думками.

Я особисто і провід Союзу українців Румунії шлемо найкращі помисли всім християнам, які святкують Великий Празник Християнства. Нехай святе і таємниче світло Воскресіння Господнього відкриє ваші душі для порозуміння, примирення зі собою та іншими, надію і толерантність!

Христос Воскрес! Де б ви не були у світі, нехай у ваші душі прийде Світло і Мир Воскресіння!

Голова Союзу українців Румунії,
депутат Микола-Мирослав
ПЕТРЕЦЬКИЙ

Політична заява Голови СУР, депутата Миколи-Мирослава Петрецького до 20-річчя вступу Румунії до НАТО

20-та річниця вступу Румунії до НАТО та 75-та річниця утворення Північноатлантичного альянсу є чудовою нагодою для роздумів про посилення ролі Румунії у підтримці національної та регіональної безпеки, а також у стримуванні та протидії конвенційним і гібридним загрозам.

Українська спільнота Румунії брала активну і постійну участь у наближенні Румунії до НАТО, у створенні умов для досягнення стандартів і відповідності конкретним критеріям членства, а також у взятті Румунією на себе активної ролі члена НАТО в регіоні, що потерпає від постійних геополітичних потрясінь.

Ба більше, українська спільнота Румунії завжди буде беззастережно підтримувати державну політику, спрямовану на зміцнення ролі Румунії як країни-члена ЄС і НАТО, будучи не лише важливим учасником створення та реалізації цих державних політик, але й їх прямим бенефіціаром.

Сьогодні Румунія та Україна мають історичну можливість побудувати стабільне партнерство у сфері безпеки, яке зробить Румунію ще більш безпечною і сильнішою, одночасно прокладаючи шлях для вступу України до Альянсу.

Роль української спільноти Румунії у сприянні євроатлантичному курсу України може бути надзвичайно актуальною в сучасному геополітичному контексті: українська меншина Румунії є зразком інтеграції етнічної спільноти у державне життя, що

може бути відтворена в європейській та євроатлантичній Україні та, водночас, взірцем поведінки в плані участі у впровадженні державної політики, спрямованої на посилення ролі та позиції Румунії в ЄС і НАТО. Українська спільнота Румунії завжди була і надалі буде справжнім «промоутером» євро-

пейського та євроатлантичного вибору, суверенного вибору свободи і демократії, вибору, який став конституційним і незворотнім в Україні.

Ми також переконані, що аргументи та лобіювання Румунії, разом з аргументами та лобіюванням інших країн Альянсу, створять позитивні умови для подальших зрілих та відповідальних рішень Альянсу щодо посилення політики стримування та посилення східного флангу, а також підт-

римають кроки України на шляху до членства в НАТО. Ні в Альянсі, ні в столицях країн-членів не буде втоми від зміцнення східного флангу. Перед обличчям зовнішньої агресії ми повинні зміцнювати нашу згуртованість!

Ми бачимо багато переконливих ознак відданості наших партнерів і союзників справі забезпечення колективної безпеки й оборони на східному фланзі відповідно до своїх зобов'язань у Договорі.

Ці ознаки неухильно зростають - від збільшення і диверсифікації військової присутності союзників до розвитку національної військової інфраструктури. Нам потрібна проактивна національна дипломатія, щоб зберегти ці зобов'язання на високому рівні за будь-якого сценарію розвитку війни в регіоні.

Гарантія того, що члени Альянсу захищатимуть кожен дюйм території НАТО, повинна завжди супроводжуватись прагненням повністю виконати наше домашнє завдання. Румунія – це НАТО, а НАТО – це Румунія!

Ми щодня зміцнюємо нашу оборону. Ми постійно зміцнюємо нашу згуртованість. Ми стратегічно протидіємо ревізіоністам. Ми святкуємо свободу у всіх її формах. Ми відповідально виконуємо наше домашнє завдання. Ми тримаємо наші двері відчиненими для України і відкриваємо їх ширше за кожної нагоди. Ми поновлюємо і посилюємо наші зобов'язання щодо колективної оборони в рамках Договору. Ми будуємо нові безпекові рішення для наших партнерів. Це наш шлях!

Румунія: 20 років членства в НАТО

Сенатори і депутати у вівторок, 2 квітня 2024 року, на спільному засіданні двох палат, прийняли Декларацію з нагоди 20-ї річниці вступу Румунії до Північноатлантичного альянсу і 75-ї річниці НАТО.

У документі нагадується, що 20 років тому, 29 березня 2004 року, Румунія стала членом Північноатлантичного альянсу, найважливішої і найпотужнішої військово-політичної організації в історії та, що відзначення двох десятиліть з моменту вступу Румунії до НАТО передус 75-ї річниці підписання Вашингтонського договору.

«Це був визначальний момент після Другої світової війни, з його роллю в утвердженні єдності духу спільної оборони з метою збереження демократії та її цінностей, а також у стримуванні спалаху конфліктів, які століттями охоплювали європейський континент. Святкування 75-річчя НАТО відбувається в той час, коли привид війни знову нависає над Європою з початком нелегітимної, незаконної і невинуватеної агресивної війни Російської Федерації проти України. Російська агресія проти України раз і назавжди продемонструвала, що Російська Федерація зневажає багатосторонність, фундаментальні принципи міжнародного права і заснований на правилах міжнародний порядок, права людини і архітектуру міжнародної безпеки, побудовану за більш ніж півстоліття спільних зусиль», – підкреслюється в документі.

У Декларації зазначається, що за два десятиліття членства в НАТО Румунія, як член Альянсу, підтвердила свою важливу роль у зміцненні безпеки і просуванні стабільності. «В

останні роки міжнародний порядок, заснований на правилах, стикнувся із серйозними викликами з боку державних і недержавних акторів, які вдаються як до звичайних, так і асиметричних і гібридних засобів, спрямованих проти демократичних основ суспільств, з метою створення розколів. Глобальне середовище безпеки перебуває

в точці перелому на тлі міжнародних, регіональних і локальних збройних конфліктів, які посилюються такими мультиплікаторами, як зміна клімату, економічний і соціальний тиск або зловмисне використання нових і проривних технологій», – йдеться в документі.

За останні 20 років НАТО стала потужнішою разом з Румунією, а Румунія стала сильнішою разом з НАТО в процесі безперервної трансформації і посилення оборонних зусиль для боротьби з новими загрозами безпеці, – підкреслюється

в Декларації парламенту. «Членство в НАТО підвищило роль і авторитет Румунії як оборонного актора зі значним внеском на регіональному і глобальному рівнях, завдяки участі в значній кількості місій та операцій НАТО разом з членами та партнерами Альянсу», – йдеться в Декларації, прийнятій румунськими парламентаріями майже одногласно.

У ній також зазначається, що Румунія продовжуватиме діяти послідовно і передбачувано на основі трьох визначальних елементів своєї закордонної політики і політики безпеки: членство в НАТО, членство в Європейському Союзі та Стратегічне партнерство зі Сполученими Штатами Америки. Румунія також посилить свої зусилля щодо зміцнення співпраці НАТО з Європейським Союзом з метою підвищення ефективності дій обох організацій і взаємної підтримки.

Особлива увага і надалі приділятиметься підтримці України і Республіки Молдова. «Наш обов'язок - продовжувати підтримувати Україну у збереженні її незалежності, суверенітету і територіальної цілісності перед обличчям російського агресора, а також підтримувати законні прагнення інших вразливих держав по сусідству, таких як Республіка Молдова та Україна, жити в умовах демократії, безпеки і процвітання. У постійно мінливому контексті безпеки Румунія продовжуватиме залишатися оборонним форпостом НАТО проти будь-яких загроз території Альянсу, поважаючи свої зобов'язання і постійно прагнучи захищати спільні цінності, які є наріжним каменем НАТО: демократію, індивідуальні свободи, повагу до прав людини і верховенство права», – йдеться в Декларації з нагоди 20-ї річниці вступу Румунії до Північноатлантичного альянсу і 75-ї річниці НАТО.

Василь КАПТАРУ

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Засідання Ради Союзу українців Румунії в Сату-Маре

Стратегічна підготовка до місцевих виборів 2024 року, з наголосом на відповідальній та свідомій участі етнічних українців у голосуванні стала центральною темою на порядку денному Ради СУР, скликаній головою Союзу українців Румунії Миколою-Мирославом Петрецьким 27 березня в Сату-Маре. Члени Ради ретельно розглянули звіти про діяльність та проаналізували результати роботи за останні чотири роки усіх місцевих радників (депутатів), обраних за списками СУР. Зосередивши свою увагу на перспективі української спільноти та глибоко розуміючи виборчі виклики, члени Ради Союзу українців Румунії підкреслили необхідність справедливого та ефективного представництва етнічних українців на виборах.

Вони обговорили списки кандидатів та їхню оцінку відповідно до чітко встановлених і прозорих критеріїв, враховуючи пріоритетні цілі й основні напрямки діяльності СУР та його представників, які мають безпосередньо відповідати прагненням і потребам етнічних українців, яких вони представляють. Усвідомлення важливості прозорого та демократичного процесу є фундаментальним у цьому прагненні, тому Рада СУР прийняла чіткі резолюції щодо успішної участі у виборах до органів місцевого самоврядування цього року.

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький зробив детальну презентацію своєї депутатської діяльності та виступів у Парламенті Румунії. Було також проаналізовано постійну кількість депутатських запитів та звернень до органів влади, які призвели до вирішення або актуалізації стану вирішення проблем української спільноти і не тільки. Микола-Мирослав Петрецький представив підсумки незліченних зустрічей, які він провів з представниками українських громад по всій країні, розповів про те, як йому вдалося і вдасться вирішувати проблеми на місцях. Він також підбив підсумки надзвичайно важливих робочих зустрічей в Україні.

З іншого боку, працівники відділу фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку представили ситуацію станом за лютий 2024 року. Також були обговорені та затверджені кошториси квітневих заходів, які включають ініціативи з популяризації української культури та традицій у різних регіонах Румунії: «Обмін досвідом між молодими українцями з Араду та Банату»/«Конкурс декламування української поезії – повітовий етап» – Арадська філія; «Святкуємо разом Дні міста Ботошань»/«Молоді таланти – традиційні художні ремесла» – Ботошанська філія; «Представлення теат-

ральної вистави Сватання на Гончарівці» – Бухарестська філія; «Сесія підготовки молодих українців»/«Конкурс декламування поезії – повітовий етап»/«Творча майстерня для українських дітей»/«Повітовий чемпіонат з міні-футболу»/«Сесія підготовки молодих українців. Виклики соціальних мереж»/«Подорож монастирями Караш-Северінського регіону для українських вірян» – Караш-Северінська філія; «130 років від дня народження режисера та письменника Олександра Петровича Довженка»/«Українські

великодні свята» – Клузька філія; «Українські великодні традиції – ігри, обрядові весняні пісні» – Галацька філія, «Конкурс декламування української поезії – повітовий етап»/«Конкурс декламування української поезії – національний етап»/«Паломництво членів місцевої організації СУР Сігету Мармаційей»/«Екскурсія для учнів восьмирічної школи Бистрий»/«Паломництво вірян Рускови»/«Екскурсія для учнів восьмирічної школи Ремети»/«Екскурсія для учнів професійної школи Поляни» – Марамуреська філія; «Конкурс декламування поезії – повітовий етап» – Сату-Марська філія; «Українські традиції малювання писанок»/«Конкурс декламування поезії – повітовий етап»

– Сучавська філія; «Конкурс декламування української поезії»/«Кулінарна подорож» – Тіміська філія, «Зустріч з молодими українцями» – Союз української молоді Румунії.

Рада затвердила звіти про організацію паломництв та шкільних екскурсій, організованих філіями Союзу, а також кошти на проведення засідань Комітетів, участь у засіданнях Ради СУР, оплату господарських витрат, придбання предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю тощо.

Було обговорено і схвалено підписання угоди про партнерство між мерією с. Кумпена та Тульчанською філією СУР щодо проведення першого фестивалю «Ethnic Fair» 26-28 липня та запрошення Чернівецької обласної державної адміністрації на Агрофорум «Fit for Ukraine, Bucovina – Fruit and Vegetable Processing» 12 квітня, форум для залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest.

Рада Союзу також розглянула стан підготовки до Саміту Проводу Світового Конгресу Українців, який СУР проведе 12-15 квітня в Бухаресті під патронатом Світового Конгресу Українців. Резолюції щодо обговорених та схвалених заходів підписали всі члени Ради.

Союз українців Румунії на засіданні Ради в Сату-Маре засвідчив свою повну відданість спільним зусиллям, націленим на відстоювання і просування інтересів та цінностей української спільноти в Румунії, на всіх вирішальних етапах виборів цього року та закликав усіх українців до згуртованості та відповідальності.

IN MEMORIAM: Іван КОВАЧ**Володимир АНТОФІЙЧУК****ПРОЩАННЯ З МАЙСТРОМ ОРАНЖЕВИХ БАЛАД**
(СПОГАД ПРО ІВАНА КОВАЧА)

Відійшов у засвіти визначний громадсько-культурний діяч, український письменник Румунії, перекладач, видавець і журналіст, щирий і відданий друг України.

Його офіційний і неофіційний послужний список представляє колоритну творчу особистість, яка завжди перебувала у вирі подій – державних і міждержавних, літературно-мистецьких і освітніх. Адже він – член Спілки письменників Румунії і Національної Спілки письменників України, видавець і редактор багатьох книг, кореспондент радіо «Свобода» («Вільна Європа»), власкор Національного агентства преси «Укрінформ» та Національного радіо України, один з ініціаторів заснування Союзу українців Румунії, багатолітній радник Міністерства виховання та досліджень Румунії з питань освіти українською та іншими слов'янськими мовами, очільник часопису «Вільне слово». Зрештою, усіх його посадових і громадських обов'язків, мабуть, навіть за найретельніших старань не злічити.

Народився Іван Ковач 29 серпня 1946 р. в селі Копачеле Караш-Северинського повіту Румунії. Навчався в Сігетській українській школі, закінчив українське відділення факультету іноземних мов Бухарестського університету (1969). З 1970 р. працював у газеті «Новий вік» (тепер – «Вільне слово»), спочатку як літературний редактор, а відтак – як головний редактор. Дебютував віршами 1966 р. в газеті «Новий вік». Друкувався також у колективних збірниках «Ліричні струни» (1968), «Наші весни» (1972), антології «Balada locului: Poezie ucraïneană din România» («Балада місця», 1975), альманасі «Обрії» (1979 – 1989) та ін.

Іван Ковач – автор близько двадцяти поетичних і прозових збірок та книг літературної критики. Лауреат Премій Спілки письменників Румунії (1977, 1985, 2006), Чернівецької обласної премії імені Юрія Федьковича (2016), Міжнародної літературно-мистецької премії імені Ольги Кобилянської (2021). Нагороджений Грамотою Кабінету Міністрів України (2001), Почесною Грамотою і Золотою медаллю Товариства «Україна – Світ», медаллю Національної спілки письменників України «Почесна відзнака» (2020).

На початку 2000-их років, під час свого першого навчально-наукового візиту до Сучавського університету «Штефан чел Маре», у місцевій бібліотеці я натрапив на незвичну, як для поетичних збірок, квадратного формату книжку. На титулі значилося: «Іван Ковач. Зав'язь. 1978». З фотографії, уміщеній на другій сторінці обкладинки, дивився вродливий юнак із акуратно зачесаним назад буйним волоссям; білосніжна сорочка, пов'язана краваткою, виказувала його вроджену інтелігентність і делікатність. І раптом котрась сторінка із розкішно широкими полями несподівано потужно вдарила в серце строфою про «червонооку вишню»:

*Вітри січуть її, січуть
на крові дрібненькі грінки
і чухають коні вороні
вже гриви гривасті свої
об гілля крихке та рососо набите...
І мерзнуть тут птахи шпильчасті,
земним притяганням падучі,
і сонце розплавлює мідь нам ув очі.*

Це була, як з'ясував згодом, не дебютна книжка. Уперше поет голосно заявив про себе великою добіркою віршів у альманасі «Ліричні струни» (1968), спорядженому Євгеном Мигайчуком. У передмові до нього іменитий критик відзначав, що творчість Івана Ковача формою і змістом «відповідає поезії нового покоління». А це був час, що дав світовій літературі цілу плеяду неперевершених майстрів слова: в Румунії – Нікіту Стенеску, Маріна Сореску, Йона Георгі, Чезара Балтагу, Йона Александру, а в Україні – Івана Драча, Ліну Костенко, Дмитра Павличка, Василя Симоненка, Миколу Вінграновського, Василя Стуса та інших шістдесятників.

Перша збірка Івана Ковача «Поезії» (1972), за одностайним визнанням критиків, стала переломним явищем в українській літературі Румунії, засвідчивши її перехід від традиційного до модерного письма, сходження на новий рівень наймодерніших мистецьких віянь у загальнорумунському та материковому українському контексті. Цю особливість підтвердили і наступні збірки Івана Ковача: «Рівнодення» (1975), «Зав'язь» (1978), «Fruntea singurătății» («Чоло самотності», вибрані поезії в перекладі румунською мовою, 1980), «Диво» (1981), «Життя без ком» (1985), «Остаточні світанки» (1988), «Заборговані ранки» (2000), «Глісандо» (2001), «Право на сум» (2003), «Потойбіч рубінових небес» (2009), «Де корінь, де поверхня» (2013) та ін.

Витоки поезії Івана Ковача легко віднаходяться в народнопоетичній стихії. Зрештою, фольклорні мотиви, образні засоби, інтонації,

ритми вловлюються і в сучасній творчості митця. Вони органічні, бо змалку разом з українською класикою увійшли в його свідомість, стали часткою багатобарвного художнього світу. Так, змістова структура «Балади про покритку» (а цей жанр із поміж інших найчастіший у творчості поета) засновується на традиційному в українському фольклорі й літературі сюжеті. Водночас Іван Ковач уводить у твір ще й народне повір'я, яке завдяки містким метафорам мінімізує оповідь, лаконічно передає драматизм долі зведеної дівчини («накувала зозуля розтулену рану») й увиразнює трагізм її ситуації («за руку тримала свою безнадію»). Одним майстерно вжитим словом молодому авторові вдалося розкрити всю складність переживань покритки, яка з народженням дитини, відчувши тягар ганьби й людського осуду, втратила будь-яку життєву перспективу. І в інших компонентах сюжету балади – кульмінації і розв'язці – поет теж свідомо уникає багатослів'я. При цьому він уміло послуговується традиційним для цього жанру фантастичним елементом – прийомом метаморфози: «А дівчина на мості вербою ставала». «Балада про покритку» відзначається і чітко організованим сюжетним ладом. Кожен із її трьох катренів послідовно замикається у стислий подієвий ланцюг, що в свою чергу забезпечує експресивність малюнка й посилює наростаюче відчуття тривоги, поступово підводить читача до розуміння логіки вчинку безталанної матері. У заключній строфі концентрується найвища емоційна напруга твору, яка передається рядками з ледь помітним натуралістичним відтінком: «набубнявіли води, проковтнули час / (з моста впала верба, млосно дно задзеньчало)». Враження від «Балади про покритку» було б неповним, якби не згадати про образ символ червоної хустини, який у творі сприймається неоднозначно: з одного боку, він уособлює заміжжя дівчини, яке стало для героїні Івана Ковача недосяжним, а отже, залишилося нездійсненою мрією молодої людини, стало причиною її трагедії; а з іншого, – її колір (барва кохання і вночі барва крові) підкреслює пристрасть людських почуттів, яку тяжким боєм залишило після себе марно страчене молоде життя. Такою глибоко асоціативною і рідкісно багатою на вишукані метафори сприймається «Балада про покритку», і було б зайвим так багато говорити про неї у спеціальній статті, якби вона значною мірою не розкривала неповторності художнього світу її автора.

Внутрішнє багатство, експресію думки і високу естетику поезії Івана Ковача організують метафори й порівняння. При їх творенні поет не мудрує і не винаходить їх заради якогось зовнішнього ефекту.

(Продовження на 5 стор.)

Українська літературна газета,
Н-р 3 (359), березень 2024 р.

IN MEMORIAM: Іван КОВАЧ

Володимир АНТОФІЙЧУК

ПРОЩАННЯ З МАЙСТРОМ ОРАНЖЕВИХ БАЛАД

(СПОГАД ПРО ІВАНА КОВАЧА)

Вони вибухають із глибин його неосяжної натури, гармонізуючись із оригінальним сприйняттям світу, й укладаються в дивовижні картини й образи: «половіє жмут акацій, наче сум», «три берізки вигинають при дорозі вечір», «медом висвітлився гай», «на скалки розпалася ніч», «гупає місяць об скло твоїх віч», «клени скрегочуть болінням вогню», «дикий півень висить на місяці кров'ю».

Поезії Івана Ковача властиві інтелектуальне начало, конденсація художньої думки, вивіщення над логікою та емпіричною реальністю, шукання виражальних засобів у підсвідомому прояві. Ці та інші прикметні риси стилю поета відбилися у чудовому вірші «На дзвіниці» із збірки «Зав'язь», який чарує експресією вислову та загадковістю сюрреалістичних образів:

На дзвіниці висів місяць –
без умов,
сови випили той місяць,
наче кров.
А об небо бився сокіл,
мов огонь,
а той сокіл був не сокіл, –
кулі грань.
Ой, чом гори нависають,
наче сні,
чом, ой, пацу сонця крають
солов'ї?
Чом роса в повітрі ллється
лоскотом?
Чом з грудей брунькується
явором?

Іванові Ковачу здебільшого властива імпресіоністична манера письма.

Суб'єктивні враження і спостереження, мінливі почуття і переживання частогусто постають чудовими картинками природи, як, зокрема, у цьому вірші:

Нічого, нічого,
нічого! –

лиш зойки
довкола в долині.

І берега жили
сумного,

змальовані кров'ю
калини...

В арсеналі Івана Ковача невелика кількість жанрів, якими він послуговується постійно. Серед них домінують ліричний вірш і балада. Інколи автор вдається до тих жанрових різновидів, які в сучасній українській поезії трапляються нечасто, як, приміром, колискова. Справжнім поетичним шедевром наслідую назвати вірш такого жанру під назвою «Дзінь-дзелень!», уривки з якого пропоную увазі читачів:

Спи, дитинко біла, наче сонце,
спи, бо ніч чатує на твій зір, –
бачиш, присмерк дивиться в віконце
і хропе ведмежо дикість гір...

Спи, дитинко рідна, наче сльози,
спи, бо в стіни кіткі вп'яла ніч,
пустотливий кіт у верболози
поволік невиспаний свій клич...

Спи, дитинко, поки півні білі сонце
викукурікають день,
спи, бо місяць випирснув, мов спілий,
гроноп'яний, хитрий дзінь-дзелень!..

Особливістю поетичного світу Івана Ковача став його постійний, безупинний рух, змінність, розвиток. Це поет, який не створює

закостенілих віршових канонів, а постійно йде до неосяжних обріїв досконалості, створюючи власні секрети поетичної творчості. У його доробок останнього десятиліття потужним струменем увірвалися молитовні інтонації. Особливо це показово для його поетичної книжки «Потойбіч рубінових небес» (2009). Неважко помітити, що молитовна забарвленість віршів Івана Ковача йде від суто містичного почуття, безмежного благоговіння перед величчю Творця, щирого прагнення наблизитися до досягнення Його краси й гармонії.

За манерою світосприйняття Іван Ковач – романтик. Тож небо – не випадково улюблена поетова стихія, яка постає у своїй мінливій сутності кольору й форми в багатьох його віршах. Рубіновий тон, стверджують дослідники, символізує любов і вогонь, військову доблесть. Проте в поезії Івана Ковача рубінова барва має значно ширше філософське й художньо-смісловне наповнення. Це знак вранішнього й вечірнього неба – одвічного космічного циклу, а відтак і код земного ритму людини, який відкриває призначення і сенс буття окремого індивіда і визначає зв'язок його духовного світу із таїнствами Неба:

Горизонт у діжку
Вилив свій вогонь,
Журавлі згортають
Присмерк осторонь.

Колосіє вечір,
Нароста в траві,
Паперовий місяць
Висить на брові.

Коли мова йде про Івана Ковача як поета, то не треба скидати з терезів і його прозу.

Має цілковиту рацію Михайло Михайлюк, коли стверджує: «Щоб зрозуміти прозу Івана Ковача, навіть захопитися нею, треба неодмінно добре знати його поезію, він бачить дійсність очима поета, у новелах вага ліричної емоції – найголовніша і визначальна з художнього кута зору». У справедливості наведеної сентенції переконається кожний, хто прочитає прозові книги «Явір, що в полі одинокий» (1974), «Чуга» (1976), «Оранжева балада та інші новели» (2006).

Здавалось би, митець, що пише в царині ліричного осягнення буття, у прозових жанрах почуватиметься доволі дискомфортно, скуто – широкий політ фантазії, карнавал образів не любить рамок і обмежень, що їх вимагає епічне бачення світу. Однак характеристика поезії Івана Ковача уповні стосується і його прози. Так, ця проза – ліризована: автор творить у галузі ліризованої новели, де також важливу роль відіграє образ-деталь, лейтмотивний образ, музичність фрази, тому й має більшу свободу, ніж у жанрах із питомішою вагою епіки й розлогішим наративом.

З погляду жанрово-стильових особливостей прозу Івана Ковача складають новели різного типу: як ліризовані, з ослабленою фабульністю, так і твори, наближені до жанру класичної новели. В основі їх структури – промовиста деталь, що створює відповідне емоційне навантаження.

Проза – органічна й закономірна частка творчого доробку Івана Ковача. Ліризовані новели, етюди, новели з класичною архітектонікою, новела-балада, сповідальна лірична проза разом із поезією творять єдність його художнього світу. Своєрідність поетичної метафізики прози письменника – у своєрідному світоглядному пантеїзмі автора, у тонкому відчутті краси. Прикметно, що часопростір прози також наближений до поезії: це «точковий» хронотоп, на перетині координат «об'єктив но го» (даного у сприйнятті оповідача) і суб'єктивно-переживального простору-часу.

Як прозаїк Іван Ковач дебютував новелами «Той явір, що в полі одинокий», «Лебедине підбите крило», «Щоб не розтолочити ненароком ночі», «Деся пововчому нестерпно вив собака», «Спорожнілі бабусині очі», «Оранжева балада», «Чорнобрива сусідська Олена» і «Біла хустина з червоними цятками на краєчках» у колективному збірнику «Наші весни» (1972), перенісши у цей жанр малої прози весь чар своєї поезії.

(Далі буде)

210-у річницю від народження Т. Г. Шевченка відсвяткували в Клуз-Напоці

«Між українцями, де б вони не проживали, не знайдеться жодної людини, яка б не знала постаті видатного поета та художника, справжнього сина свого народу – Тараса Григоровича Шевченка. Сьогодні просто не можливо уявити українську літературу, культуру та історію без творчого доробку великого Кобзаря», – такими словами голова Клузької філії Союзу українців Румунії пан Іван Гербіл відкрив захід, присвячений 210 річниці від народження Т.Г. Шевченка (1814-1861).

16 березня представники української громади та члени СУР, студенти та викладачі, молодь та представники старшого покоління, а також переселенці з України, зібралися на Філологічному факультеті Університету імені Бабеша-Бояї, щоб ще раз згадати та вшанувати славетного українського письменника та художника, громадського діяча та мислителя, генія та пророка. Подію було, як завжди, організовано та проведено місцевою філією Союзу українців Румунії у співпраці з відділом української мови та літератури Клузького університету імені Бабеша-Бояї.

У вступному слові Іван Гербіл також сказав, що «традиційно в березні в Румунії вшановують пам'ять Т.Г. Шевченка в усіх в місцях компактного проживання української спільноти. У цьому місяці СУР проведе понад 15 заходів, присвячених Шевченку.» Захід в Клузі розпочала солістка українського походження Румунського національного оперного театру Ліза Кадельник, яка виконала всім відому пісню на слова Шевченка «Рече та стогне Дніпр широкий» в інструментальному супроводі своєї доньки, Надії.

«Вічність миті або рятівна сила мистецтва в повісті Тараса Шевченка “Музикант”» – такою була тема першої доповіді, яку зачитала доктор філологічних наук, доцент Діана Тетян. Вона наголосила на тому, що «якщо поетичній творчості Тараса Шевченка були присвячені цілі томи літературознавчих досліджень, то його проза тривалий час залишалася в тіні». Доповідачка розповіла про долю Шевченкових рукописів прози, додавши: «Негативна оцінка прози Пантелеймоном Кулішем, її публікація з великим запізненням і з численними помилками та відхиленнями від оригінального тексту, призвели до применшення цінності цих творів в очах громадськості. Людей, які знають про існування прози великого національного поета, досить мало, не кажучи вже про обмежену кількість тих, хто її читав.» До нас дійшло всього лиш дев'ять прозових творів, але вони «доповнюють наше уявлення про письменника», – зазначила Діана Тетян. Тема творення і творця стала лейтмотивом в цих

творах, в тому числі в повісті «Музикант», де головним героєм є талановитий скрипаль-кріпак. Доповідачка розглянула вкраплення автобіографічних деталей у цьому творі, пояснила вибір і значення музичних творів, які головний герой виконує протягом описуваного періоду. «Численні згадки в оповіданні про відомих письменників, поетів чи артистів, будь то художники, композитори чи відомі виконавці, підкреслюють дивовижну ерудицію автора та викликають співчуття до головного героя – талановитого, але знедоленого митця», – підкреслила вона. На її думку Шевченко «скористався російською мовою, щоб ще раз продемонструвати тодішній владі велику істину – правдиві таланти не зупинити перепонами, які їм намагаються

появи Шевченкових віршів «зразу стало видно, які поетичні скарби криються в глибоких масах українського народу». По закінченню Другої світової війни, коли відносини між Румунією та СРСР були дружніми, «про Шевченка починають захоплено писати румунські діячі культури, письменники тощо в тому дусі, в якому писалося тоді в Радянському Союзі». На цей час припадає перше повне видання «Кобзаря» в перекладі на румунську та його поглиблене вивчення на кафедрах слов'яністики, зокрема в Бухаресті. Крім того, доповідка згадала про переклади творів Шевченка на румунську Корнелія Ірода та про дослідження його творчості буковинськими письменниками Євсебієм Фрасенюком та Іваном Кідешуком. «Проникнення неповторної постаті Тараса Шевченка до громадян Румунії і його вхід в їхню свідомість почало здійснюватися особливо після заснування у 1990 році Союзу українців Румунії, який щороку в березні у всіх своїх філіях організовує заходи, присвячені Тарасу Шевченку. Також, за сприяння Союзу українців Румунії друкуються книги, статті, дослідження як румунською, так і українською мовами», – підкреслила пані Гербіл.

Після декламування віршів студентами Т. Фірішак та І. Папарігою, було переглянуто документальну стрічку, яка нагадала присутнім про головні події в житті та творчості Тараса Григоровича. Про ту поезію Шевченка, в якій описано козацькі звичаї, йшлося в роботі доктора філологічних наук, доцента І. Гербіла «Образ козацької України у творчості Тараса Шевченка». «Значне місце у творчості Тараса Шевченка посідає поезія, яка за змістом, проблематикою та мистецькою вартістю є важливою часткою його поетичного доробку. Це та поезія, в якій Шевченко описує тяжку козацьку долю. Серед них – історичні поеми та вірші, сюжети яких відтворюють реальні події минулого України або героями яких є історичні діячі», – було зазначено доповідцем на початку. Він розкрив різноманітність козацьких образів в творах Шевченка різних періодів, згадав причини і мету такого частого звернення до тієї частини історичного минулого України. Пан Гербіл також наголосив: «образ козацької України витворювався Т. Шевченком на основі глибокого знання усної народної творчості та історичних і літературних праць, в яких містилася інформація про події XVI–XVIII ст. На нього значною мірою впливали й українські реалії XIX ст., коли соціальне та національне гноблення в імперській Росії сягнуло апогею. Це зумовило філософське осмислення поетом козацької доби і своєрідну її інтерпретацію».

(Закінчення на 14 стор.)

Ольга СЕНИШИН

створити люди, бо справжній талант за своєю суттю завжди універсальний». Підкреслюючи глибину та тонкощі Шевченкової творчості Діана Тетян наголосила: «Мова, якою співало його серце, була українською, а мова, якою він розмовляв зі своїми сучасниками і нащадками, – універсальна мова чистого мистецтва». Зразком і тої, й іншої мови стали пісня «Думи мої, думи», професійно виконана меццо-сопрано Лізою Кадельник та вірш «Світає, край неба палає», який продекламувала школярка Аліса Краснова.

Доктор-лектор українського відділення на філологічному факультеті пані Міхаєла Гербіл виступила з доповіддю «Короткий огляд на рецепцію Т. Шевченка в румунському культурному просторі». У своїй роботі, що базується на дослідженнях зроблених і опублікованих професором Бухарестського університету Іваном Ребошапою, викладачка розповіла про зародження і розвиток вивчення творчості українського митця від перших згадок про нього і по сьогодні. «У порівнянні з іншими країнами, румунська шевченкіана є і молодшою, і не настільки багатого, але все ж таки цікавою і важливою своїми здобутками», – зазначила вона. Основоположником румунської шевченкіани є Константин Доброджану-Геря, який підкреслив, що після

Саміт Світового Конгресу Українців у Бухаресті

Союз українців Румунії (СУР), у партнерстві зі Світовим Конгресом Українців, (СКУ) 12-15 квітня провів Саміт СКУ, знакову для української діаспори подію, яка цього року уперше відбулася у Румунії.

Офіційне відкриття Саміту СКУ, що зібрало понад 200 лідерів українських громад з 55 країн світу з 5 континентів, відбулося у п'ятницю, 12 квітня, у Палаці Парламенту. У ньому взяли участь румунські та українські урядовці, керівництво СКУ та акредитовані в Бухаресті дипломати, які наголосили на важливості допомоги Україні у війні, розв'язаній проти неї російською федерацією, на необхідності допомоги українським біженцям та на важливості їхнього повернення в Україну після закінчення війни, щоби долучитися до зусиль з відбудови країни.

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький зазначив, що «в нинішньому драматичному контексті, можливо найскладнішому за всю буремну історію українського народу, більше ніж коли-небудь, здатність Світового Конгресу Українців реагувати, діяти та втручатися має бути системною, інтегрованою, парадигмальною за своєю природою, та мати в основі єдине стратегічне, згуртоване та функціональне бачення на рівні всієї організації».

«Нині існує багато викликів і ми мусимо думати, як організувати життя – об'єднати новий український світ довкола України. Наше головне завдання – аби українці, які вимушено виїхали, змогли потрапити в українське середовище й український світ за кордоном», – сказав Президент СКУ Павло Грод.

Державний радник Канцелярії прем'єр-міністра Румунії Віктор Опаскі зачитав звернення прем'єра Марчела Чолаку, який наголосив, що Румунія продовжить підтримувати легітимну боротьбу України, доки це буде потрібно, а також відновлення її територіальної цілісності в межах офіційно визнаних кордонів. Водночас, у посланні глава уряду наголосив, що Румунія підтримує ухвалення якомога більш амбітного пакету на підтримку України на саміті НАТО у Вашингтоні.

У своєму виступі міністерка закордонних справ Лумініца Одобеску підтвердила важливість міжнародної підтримки незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України. Вона підкреслила, що справедливий і тривалий мир в Україні безпосередньо залежить від притягнення до відповідальності всіх винних у злочинах в Україні та проти України. Вона зазначила, що запропонована президентом Зеленським Формула миру, підтримана більшістю міжнародної спільноти, в тому числі Румунією, базується на принципах міжнародного права та Статуту ООН.

Посол України в Румунії Ігор Прокопчук підкреслив, що «Румунія не тільки добрий сусід, але й у цей критичний для України час засвідчила свою солідарність з українським народом та відданість добросусідським відносинам, які мають міждержав-

ний стратегічний характер». Він подякував представникам румунської держави за підтвердження спільного бачення Україною та Румунією тих викликів, які постають через продовження брутальної, агресивної війни РФ проти України.

Своєю чергою посол з особливих доручень Міністерства закордонних справ України з питань світового українства Мар'яна Беца подякувала Румунії за прийом Саміту Світового Конгресу Українців і за підтримку в ході української боротьби з російською агресією, а Світовому Конгресу Українців – за максимальну допомогу Україні, наголосивши, що кожна організація, кожен українець, кожен волонтер робить свій внесок у наблизнення перемоги. Вона підкреслила важливість збереження та розвитку української національної ідентичності у світі, як вирішальної складової національної стійкості.

Посол Канади в Румунії Гевін Бучан

заявив, що боротьба проти російського вторгнення в Україну, боротьба за Україну, «повинна відбуватися скрізь, у всіх наших столицях, в країнах НАТО, в Європейському Союзі і, можливо, найбільше в Конгресі у Вашингтоні». «Ми повинні продовжувати наші зусилля, тримати увагу світу прикутою до України. Ми повинні протистояти спробам Росії відволікти нас від того, що є боротьбою за демократію і свободу, яка триває в Україні», – сказав канадський дипломат.

Офіційне відкриття заходу завершилося врученням медалі Святого Володимира, після чого дві групи українських переселенців, які знайшли прихисток у Румунії, підготували присутнім незабутню творчу програму, проілюструвавши ситуацію в Україні через емоції розлуки, триваючу агресію, але, перш за все, з надією на перемогу.

У суботу та неділю, 13-14 квітня, дискусії були зосереджені на розробці плану дій та обговорення ідей і пропозицій щодо подальших дій закордонного українства в контексті нових безпрецедентних викликів для українського народу, а також щодо подальшої підтримки України – гуманітарної, політичної, військової, фінансової, освітньої, яка вкрай необхідна в умовах повномасштабної війни, розв'язаної Воло-

димиром Путіним 24 лютого 2022 року. На порядку денному дискусій були такі теми, як:

1. Єдність та сила українських громад – запорука спільного успіху: інтеграція українських переселенців у громади, сприяння політиці їхнього повернення в Україну, механізми протидії руському міру та шляхи розбудови молодіжного руху в діаспорі.

2. Українська школа за кордоном – вектор збереження української ідентичності: визначальна роль українознавчих шкіл за кордоном у збереженні національної ідентичності, проблеми та перспективи української освіти у діаспорі, шляхи та методи подолання освітніх викликів та нові освітні ініціативи задля розвитку української освіти у світі.

3. Адвокаційна робота на підтримку України: дієві практичні інструменти адвокації у різних регіонах світу, а також успішні практичні кейси адвокації з різних громад.

4. Як СКУ може наблизити перемогу: актуальна військово-політична ситуація в Україні, нинішня ситуація на фронті та основні, найбільш актуальні завдання і напрями діяльності СКУ, які зможуть якісно підтримати Україну у її боротьбі проти російського імперіалізму у коротко – та середньостроковій перспективі.

5. Відбудова України під час війни та після перемоги.

6. Зміцнення єдності та співпраці серед глобальної мережі українських громад: шляхи об'єднання численних українських громад у світі навколо СКУ та його складових організацій, а також взаємодія в цьому питанні з партнерами СКУ та іншими інституціями.

7. Погляд у майбутнє. «В єдності наша сила – разом до перемоги і відбудови»: висновки та представлення результатів роботи Саміту СКУ.

Учасники розробили та затвердили «Дорожню карту 2024-2027», що містить основні цілі та принципи, якими Світовий Конгрес Українців керуватиметься в роботі протягом наступних трьох років, зосереджуючись на трьох головних пріоритетах: перемога України, відбудова України та потужна українська спільнота.

Вшанування пам'яті Великого Кобзаря Тараса Шевченка в Ботошанах

Щорічно, у березні, за традицією всі філії Союзу українців Румунії вшановують пам'ять видатного сина українського народу - поета Тараса Шевченка. Заходи в рамках відзначення Шевченківських днів є одними з найважливіших для нас - українців із діаспори. Тож Ботошанська філія СУР, на знак висловлення поваги та відання данини пам'яті найвідомішим українським і румунським поетам і письменникам та активно популяризуючи українські традиції та культуру, не могла не відзначити цю важливу подію.

Урочиста програма, присвячена святкуванню 210-ї річниці від дня народження українського поета Тараса Григоровича Шевченка, розпочалася виступом голови Ботошанської філії СУР Віктора Семчука, який розповів про життя і творчість видатного українського поета, прозаїка та художника. Після вітального слова присутні вшанували хвилиною мовчання всіх полеглих у боях з російськими загарбниками. Згодом прозвучали гімни Румунії та України у виконанні учениць Деніси Атіки та Деніси Аніцолесей, членкинь Ботошанської філії СУР. Далі, вчительки української мови Ірина Ватаманюк та Козміна Юліана Майданюк розкрили сторінки життя і творчості Великого Кобзаря, українською та румунською мовами, наголошуючи на впливі Тараса Шевченка на розвиток української мови, літератури, живопису тощо.

Програма заходу включала читання віршів Кобзаря та короткі промови про роль і творчість генія української літератури. Так, про Шевченка та його творчість говорили колишня директорка кіндештської школи, пані Ганчерюк, перший заступник голови Яської філії СУР Віктор Григорчук та перший заступник голови Ботошанської філії СУР Пауль Білокопетюк.

Святкове дійство продовжилося концертом пісень на вірші Тараса Шевченка а також українських народних та патріотич-

них пісень. Виступили вже добре відомі не лише на місцевому рівні, а й в усій Румунії та Україні ботошанські колективи: вокальні ансамблі «Буковинські квіти» і «Весна» та духовий оркестр «Буковинські квіти». Далі виступив аматорський фольклорний колектив «Вишиванка» зі Старого Вовчинця Чернівецької області, під проводом директорки місцевого будинку культури Ольги Балан. Він запропонував присутнім на події добре підібраний репертуар, зосереджений на подіях, які зараз відбуваються в Україні, в тому числі пісні на вірші пророка українського народу. Не менш зворушливим був виступ вокального колективу «Полонинка» з Палтіну, у музичному супроводі на флейті Костантіна Мойси, під керівництвом голови Сучавської філії СУР Іллі Саучука. Гурт, що складається з жінок віком від 45 та 70 виконав старовинні пісні з місцевого гуцульського фольклору. Репертуар гурту дуже багатий – це як веселі, так і тужливі гуцульські пісні, а також дуже давні колядки. Присутні на заході мали також змогу насолодитись поезією та піснями на вірші Тараса Шевченка і не лише, такими як: «Мамина сорочка», «Мама», «Думи мої, думи», «Червона калина» та інші, у виконанні Деніси Атіки, Деніси Аніцолесей, Паули Чорнодолі, Ніколети Келімандри, Антоніни Кіцак, Делії Ціпріган та Домніки Пушкелі Олар.

Сольний концерт української та румунської музики зіграв талановитий, юний співак Кароль Ірімчук, у виконанні якого присутні могли послухати українські пісні «Рече та стогне Дніпр широкий», «Смерека», «Дерево», «Моя Молдова» та інші.

Захід виявився надзвичайно успішним і став гарною нагодою для присутніх поспілкуватися та обговорити можливість проведення в майбутньому не менш цікавих подій.

Віктор ГРИГОРЧУК,
Перший заступник голови
Яської філії СУР

Повітовий етап Олімпіади з української мови та літератури

Міністерство Освіти заохочує участь учнів в олімпіадах та міжнародних конкурсах. Ці та інші учнівські змагання є важливим тому, що вони заохочують школярів до постійного покращення та прагнення до кращих результатів, дають можливість оцінити свої знання, здобуті за всі роки навчання.

Шкільна олімпіада залишається єдиним способом, за допомогою якого найкращі учні можуть самоствердитися та засвідчити свої знання. Олімпіада з рідної української мови та літератури адресована тим учням, які про-

являють особливий інтерес до розвитку навичок спілкування рідною українською мовою. Участь в олімпіаді - це насамперед захист і розвиток рідної мови.

22 березня 2024 року у місті Сігету Мармаціей відбувся повітовий етап олімпіади з української мови та літератури. Змагання розпочалося о 10-й годині в Українському педагогічному ліцеї імені Тараса Шевченка. На виконання завдань учням 5 - 8-х класів було відведено дві години, а учням 9 - 12-х класів - три години. У повітовому етапі олімпіади взяли участь 130 учнів з українських сіл: Вишавська Долина, Бистрий, Красний, Ремети, Верхня Рівня, Кривий, Поляни, Рускова, а також учні Українського педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка. Учасники були підготовлені та супроводжені своїми вчителями з української мови. Великі емоції мали й батьки, які з нетерпінням чекали результатів своїх діточок.

Олімпіада була організована Міністерством освіти Румунії та шкільним інспектором, за підтримки Союзу україн-

ців Румунії, який забезпечив усіх учасників гарячим обідом. До оргкомітету олімпіади увійшли директор українського ліцею імені Тараса Шевченка Василь Куреляк та інспекторка з української мови Галина Микулайчук.

Учасники змагання довели високий рівень знання української мови та літератури й отримали наступні результати:

5-й клас: від 7 до 7,75 балів - 16 учнів, від 8 до 8,75 балів - 5 учнів, від 9 до 9,6 балів - 4 учні;

6-й клас: від 7,1 до 7,9 балів - 6 учнів, від 8,3 до 8,8 балів - 7 учнів, від 9 до 9,8 балів - 10 учнів;

7-й клас: від 7 до 7,8 балів - 12 учнів, від 8 до 8,9 балів - 5 учнів, від 9,5 до 9,9 балів - 6 учнів;

8-й клас: від 7 до 7,9 балів - 3 учні, від 8 до 8,8 балів - 7 учнів, від 9,5 до 9,7 балів - 4 учні;

9-й клас: від 8,5 до 8,85 балів - 4 учні, 9,05 - 1 учень;

10-й клас: від 7,2 до 7,7 балів - 2 учні, від 8,4 до 8,65 балів - 3 учні, від 9,1 до 9,2 балів - 2 учні;

11-й клас: від 8,3 до 8,85 балів - 4 учні, від 9,05 до 9,30 балів - 2 учні;

12-й клас: від 9,1 до 9,85 балів - 3 учні.

Олімпіада - це момент слави для учнів та вчителів, радість для батьків та спільнот, до яких належать учні. Щиро вітаємо всіх учасників та їх вчителів і бажаємо їм успіхів у наступних етапах змагання!

Микола ДУТКА

Благовіщення Пресвятої Діви

Великий піст є особливим періодом для покаяття, найважливішим і найдавнішим із усіх постів. У церкві Богослужіння проводяться священниками, одягнутими у темних ризах, знімаються світлі вишиті рушники, завіса на Царських дверях, покривала на Жертовнику, Престоли тощо, які також замінюються аналогічними темними або чорними завісами та покривалами. А це робиться тому, що сім тижнів посту є періодом покаяття та навернення людини до Бога. Людина має усвідомити той факт, що через непослух втратила Рай Господній. Людина є та, яка засудила Сина Божого до розп'яття, людина своїми грішними вчинками спричиняє собі різні терпіння й в цьому земському житті. Під час Великого посту цього року відзначаються два великі християнські свята Вхід Господній у Єрусалим та Благовіщення Пресвятої Діви.

Благовіщення є першим Царським Празником, це день коли Христос був зачатий у лоні Пресвятої Діви, день коли Син Божий сходив на землю, беручи людське тіло. На Різдво Христове ми празнуємо день коли Ісус народився як немовля, але 7-го квітня Він зійшов на землю і оселився у лоно Богородиці. Головна мета цього свята - нагадати вірянам про те, що Син Божий прийшов на Землю, щоб спокутувати гріхи людські. Про походження цього великого церковного свята можна дізнатися в першій главі Євангелії

Луки. Відомо, що до Діви Марії, яка вела благочестиве життя зі своїм чоловіком Йосипом,

прибув архангел Гавриїл. Ангел розповів жінці, що скоро вона народить Ісуса Христа, який стане Спасителем людства. Гавриїл є посланцем Божим до Марії, щоб вона добро-

вільно прийняла цю велику Місію бути Матір'ю Божого Сина. Бог просить дозволу в Марії й лише тоді, коли вона каже: «Ось, я раба Господня, нехай буде мені за словом твоїм», Христос сходить і вселяється у її лоно через Духа Святого.

Цей великий празник має два головні повчання: по-перше ми бачимо як Бог поводить з людиною! Ніколи Бог не силує нікого, тому що поважає нашу вільність. Ніхто не може бути спасений, визволений, якщо не бажає цього. Якби Марія не погодилася прийняти цю тайну, Бог Отець мусив би поважати її бажання. Коли вона відповіла на пропозицію Ангела, тоді Бог зійшов на землю. Щоб Бог міг допомогти нам, ми маємо воліти цього. Іншим повчання цього свята є смиренність Пресвятої Діви. Вона приймає те що Ангел їй сповістив і таємно робить, а також співпрацює з Сином Своїм для спасіння світу. Марія знала завжди хто є Ісус, але не хвалилась нікому, зберігаючи все це у серці своєму. Не проповідувала, не навчала людей власної науки, а вся її проповідь була сказана на весіллі у Кані Галілейській, там Вона промовила: «Зробіть усе те, що Він вам скаже!» Ця є смиренна проповідь Божої Мати для всіх нас. Отож Робімо все те, що Христос нас навчає!

отець Іван ЮРЧА

Деякі спостереження над передмовами й примітками видань Тараса Шевченка в Румунії

(Продовження з попереднього н-ра)

Та все-таки слід підкреслити, що видання 1990 р. подає в перекладі всі поезії Кобзаря, навіть такі не дуже публіковані з ідеологічних мотивів як „Mormînt devastat” („Розрита могила”), „Cihrine, Cihrine” („Чигрине, Чигрине...”), „Lîngă satul Subotovo...” („Стоїть в селі Суботіві...”), поема „Marele becî” („Великий льох”) та ін.

Передмова (с. 5-34), хронологічна таблиця (с. 35-48) і примітки (с. 645-711) до цього видання належать блискучому знавцеві української мови та літератури, визначному румунському вченому Дан Хорія Мазілу (1943-2008), випускникові відділення україністики Бухарестського університету, протягом тривалого часу – деканові філологічного факультету своєї alma-mater. У ґрунтовній передмові подано ідейно-естетичний аналіз поетичної творчості Тараса Шевченка на основі новітніх праць українських шевченкознавців Ю.О. Івакіна, В.Є. Шубравського, М.Т.Яценка, акцентується на підосновах шевченкової історіософії („Історії русів” та ін.). „Поезії цієї книжки пропонують румунському читачеві, – підсумовує автор, – у такому обсязі, на який спромоглося небагато літератур, – лірику найбільшого українського письменника, одного з найвизначніших представників слов'янського та європейського літературного романтизму. Наші спостереження стали лише узагальнюючим вступом до поезики й тематичного шевченкового розмаїття” [3, 34]. Хронологічна таблиця є надзвичайно детальною із залученням історико-літературного контексту, синхронічно поруч із біографічними відомостями Т.Г.Шевченка вказуються дати повстання декабристів, заснування Київського університету, народження Л.М. Толстого, М.Г. Чернишевського, смерті О.С. Пушкіна, М. Лермонтова (без російської літератури ще не уявлялося дослідження про Шевченка, адже до початку російського вторгнення в Україну ще було кільканадцять літ), Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки та ін. Щодо приміток до видання, то приємно відзначити, що вони вирізняються історичною правдивістю, політично не заангажовані. Зокрема наголошується, що під відомим образом „Царя волі, царя, штемпом увінчаного” („Țarul lumii și-al dreptății, Cu stigmat pe frunte”) маються на увазі не декабристи, як про це писали в примітках доби СРСР, а завуальовано сказано про Революціонера загалом, того ж таки Ісуса Христа, який приніс себе в жертву заради ідеї свободи і рівності (с. 667). Видання виграє наявністю кількох (на жаль, чорно-білих) репродукцій творів образотворчої спадщини Кобзаря (вони були наявні і в першому виданні творів Т.Г.Шевченка румунською мовою 1952 р.), що дають уявлення про Шевченка-художника, зокрема – автопортрети (1840, 1843, 1848-1850, 1860 – „зі свічкою”, 1860 – „у шапці й кожусі”), портрети (М.В.Гоголя,

М.С.Щепкіна), пейзажі України („Катерина”, „Будинок І.П. Котляревського в Полтаві” та ін.), казахські краєвиди, репродукція рукопису „Заповіту”, пам'ятників Т.Г. Шевченкові в Каневі та Бухаресті, обкладинки видань поезій Т.Шевченка румунською мовою. Завдяки титанічним зусиллям Віктора Тулбуре та Дан Хорія Мазілу наявне блискуче видання, що є безумовно перлиною зарубіжної шевченкіани.

Твори Тараса Шевченка були представлені й у поетичній антології з такою філософською назвою „Nebănuitul vers din umbra lunii” („Непідозрюваний вірш з-під тіні Місяця”) (аварська, балкарська, білоруська, естонська, грузинська, єврейська, калмицька, латиська, литовська, татарська, українська поезія), що побачила світ 1993 р. у бухарестському видав-

мунський літературознавець-україніст, двомовний – український і румунський – письменник, навчався в Київському університеті імені Тараса Шевченка у 1950-х рр., автор ґрунтовної вступної статті до вищезгадуваної книги Тараса Шевченка „Поєми” (1976; румунською мовою), хронологічної таблиці, коментарів до поем. Цією книгою він намагався вивести з-під „тіні Місяця” – російської літератури – літератури інших народів колишнього Радянського Союзу, який за кордоном тривалий час асоціювався лише з росією та російською культурою.

На шпальтах газети „România literară” („Літературна Румунія”) (№36, 13-19 septembrie 2000, р. 21) побачила світ добірка нових перекладів (виконаних Іваном Неполохом) деяких найвідоміших поезій Тараса Шевченка

румунською мовою: „În zbucium Niprul larg se zbate” („Реве та стогне Дніпр широкий”); „Ale mele gînduri, gînduri, Cît sînteți de-amare!” („Думи мої, думи мої, Лихо мені з вами!”); „De-oî muri, aș vrea mormîntul” („Як умру, то поховайте”); „Totuna mi-e, de-n Ucraina” („Мені однаково, чи буду”).

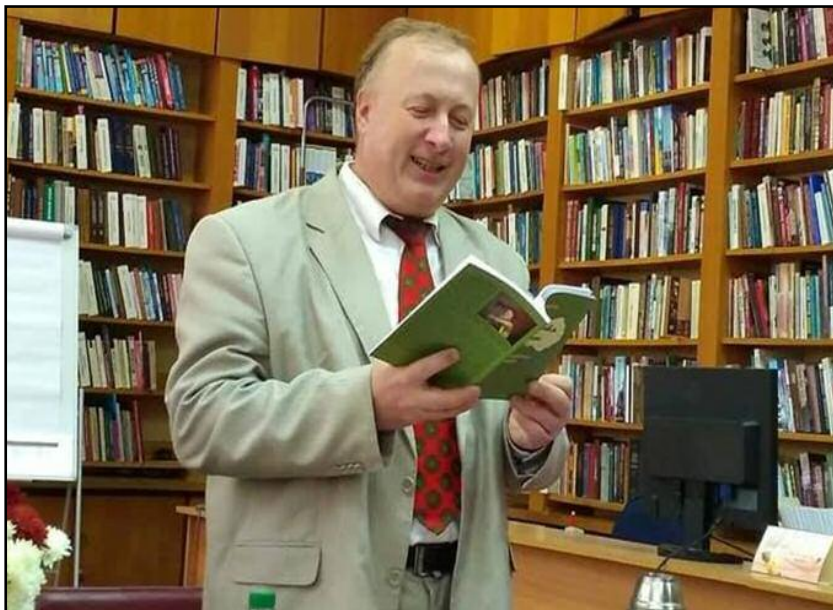
З кінця 1990-х рр. у справу нового перекладу лірики Шевченка румунською мовою долучився сучасний поет українського походження Йон Козмей (Ion Cozmei), завдяки зусиллям якого тричі – 1999, 2001 і 2005 – побачили світ окремі поетичні твори Кобзаря румунською мовою. Якщо для перекладів румуна Віктора Тулбуре, який не знав добре української мови, часто користувався підрядниками, притаманна від-

носна вільністю у поводженні з оригіналом (це відзначалося багатьма дослідниками; так, переклад „Причинної” у В.Тулбуре збільшився на 8 рядків), порушення ритму і рими, то переклади Й.Козмея блискуче відтворюють „дух і букву” шевченкового оригіналу, не містять необґрунтованих пропусків. Так, відомий діалог „землячка” з ліричним героєм поеми „Сон” („У всякого своя доля...” „Так як же ти й говориш не вмиєш По-здешньому?” – „Ба ні, – кажу, – Говорить умію, Та не хочу” Віктор Тулбуре опускає, обмежуючись простою констатацією факту, що цей „землячок” – українець і перебуває на службі в царя. Йон Козмей точно передає національну суть розмови: „– Dar ce, nu știi Precum se cuvine Să vorbești?” – „Ba nu, insist eu, Să vorbesc știu bine, Dar nu vreau!” (с. 196-197; букв. „Але що, ти не вмієш, як личить, говорити (тобто російською мовою – С.Л.)? – „Та ні, наполягаю, Умію гарно говорити, Але не хочу!”).

(Далі буде)

Сергій ЛУЧКАНИН,

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри загального мовознавства,
класичної філології та неоелліністики Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

ництві „Minerva” у згадуваній популярній серії „Бібліотека для всіх” [1]. Як зазначається на титульній сторінці – це видання було спонсороване Урядом Румунії (відділ інформації). Тут подано переклади наступних поезій Кобзаря: „Iar plînge Niprul și suspină” („Реве та стогне Дніпр широкий”); „De-oî muri, mormînt să-mi faceți” („Як умру, то поховайте...”); „Gînduri, gînduri, triste gînduri, Jale și povară” („Думи мої, думи мої, Лихо мені з вами!”) (уміщено лише відомий пісенний фрагмент); „În rîlcuri vișini lîngă case” („Садок вишневий коло хати...”), поема „Caucazul” („Кавказ”). У невеличкій довідці про автора відзначено: „Тарас Шевченко – геній українського народу. Через століття наші сусіди за Дністром ім'я барда зробили власним національним щитом і синонімом свободи. У світовому масштабі Тарас Шевченко постав як символ людської відваги. Викуплений кількома інтелектуалами з рабства прийшого поміщика, український поет і художник стає найзапальнішим захисником своєї нації, пригніченої царем. Після його смерті вся країна на протязі тисячі вест його оплакувала і супроводжувала його тіло аж до місця його вічного спочинку на березі Дніпра” [1, 246]. Відзначимо, що в загальній передмові до всієї антології говориться про діяльність Кирило-Мефодіївського братства, оцінку Т.Г. Шевченка україноненависником Белінським (с. VIII), закордонні видання творів Кобзаря (особливо виділене празьке 1876 р.). Стеліан Груя-Яцентюк (1933-1996) – ру-

Українські письменники ювіляри 2024 р.

(Продовження. Поч. в 3-4/2024 номері)

ЧЕРВЕНЬ

Марко Черемшина – 150 років

Олена Пчілка – 175 років

Марко Черемшина (1874-1927)

Марко Черемшина народився 13 червня 1874 в селі Кобаки (Галичині). Відомий читачеві як – український письменник, громадський діяч, адвокат і доктор права.

Закінчивши Віденський Університет у 1906 р. працює адвокатом і активно займається громадсько-політичною, літературною і культурно-просвітницькою діяльністю.

Перше оповідання «Керманич» надрукував 1896 у газеті «Буковина».

Оповідання Марка Черемшини під назвою „Карби“ зображували важке життя гуцульського селянства (перший тематичний цикл) «Святий Николай у гарті», «Хіба даруймо воду», «Раз мати родила», «Зведенця», «Більмо» та інші.

Після довготривалої перерви з'явилися оповідання, присвячені руїні галицького села (другий тематичний цикл), спустошеного подіями першої світової війни: «Село вигибає», «Село потерпає», «Бодай їм путь пропала», «Перші стріли» тощо.

Третій тематичний цикл становлять оповідання Черемшини, писані про життя селянства під гнітом польської влади: «Верховина», «Ласка», «Коляда», «На Купала на Івана» та ін.

За його оповіданням «Сльоза» створено мультиплікаційну стрічку «Різдвяна казка» (1993, «Українафільм»). Про нього знято фільм «Марко Черемшина» (1975).

Олена Пчілка (1849-1930)

Олена Пчілка (справжнє ім'я – Ольга Петрівна Косач, у дівочтві Драгоманова), народилася 17 липня 1849 р. у Гадячі на Полтавщині – письменниця, перекладачка, громадська діячка, фольклорист, етнограф.

Здобула домашню початкову освіту в періоді (1861-1866 рр.) і навчалась у пансіоні шляхетних дівчат у Києві.

Займалась етнографією, записувала народні пісні, обряди та звичаї, збирала зразки народних вишивок. Виданий у 1876-му «Український орнамент» здобув визнання як українських, так і європейських науковців. Перекладала твори світових класиків і видала першу збірку поезій «Думки-мережанки» (1886 р.). Авторка багатьох оповідань, що змальовували життя та прагнення тогочасної української інтелігенції. Най-

кращі твори – «Товаришки» (1887), «Світло добра і любови» (1888), «Солов'їний спів» (1889), «За правдою» (1889), «Півтора оселедця» (1908). Писала нариси і спогади про видатних діячів української культури. Брала участь у жіночому русі. Редактор і видавець журналу «Рідний край» (1906-1914) із дитячим додатком «Молода Україна» (перше періодичне видання для дітей у Наддніпрянській Україні), «Газети Гадяцького земства» (1917-1919). Організувала аматорський дитячий театр, писала п'єси.

Після арешту (1920 р.) за «контрреволюційні» виступи, Олена Пчілка працювала в комісіях Всеукраїнської академії наук, а із 1925 р. стала член-кореспондент ВУАН.

Померла 4 жовтня 1930 р. в Києві.

СЕРПЕНЬ

Юрій Федькович – 190 років

Пантелеймон Куліш – 205 років

Павло Загребельний – 100 років

Юрій Федькович (1834 – 1888)

Юрій Федькович (повне ім'я і прізвище – Осип Домінік Гординський де Федькович; ім'я Юрій письменник прибрав у зрілому віці) народився 8 серпня 1834 р. у селі Сторонець-Путилів.

У 1846 – 1848 рр. Федькович навчається у нижній реальній школі у Чернівцях.

Першими друкованими творами Федьковича були німецька балада та романтичне оповідання "Der Renegat" (1859, сліди балади, опублікованої окремо, загублено) пізніше дві збірки поезій ("Gedichte", 1865; "Am Tscheremus. Gedichte eines Uzulen", 1882).

З листопада 1852р. до лютого 1863р. Федькович перебуває на службі у цісарській армії. Перші українські вірші Федьковича були опубліковані в брошурі А. Кобилянського 1861 р.

У 1862 р. (Львові) була видана збірка "Поезії Іосифа Федьковича". Збірка складається з двох розділів. У першому – "Думи і співанки" – вміщено 48 ліричних віршів різної тематики і 10 творів виділені в розділ "Балади і оповідання", серед них своєрідний цикл – балади "Добуш", "Юрій Гінда", "Киртчалі" та інші.

Федькович став великим знавцем, збирачем і популяризатором як поетичних (пісні, коломийки), так і прозових (казки, анекдоти, приповідки) творів. Фольклористична й етнографічна діяльність Федьковича знайшла поцінування в тому, що письменника було обрано членом Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (1873).

У 1863р. у львівському тижневику "Вечерниці" було вміщено перші українські оповідання Федьковича – "Люба – згуба", "Серце не навчити", "Штефан Славич".

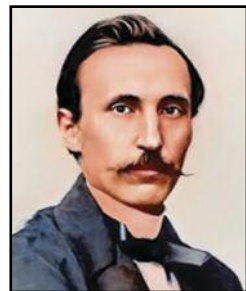
Творчість Федьковича характеризує коло наскрізних тем і мотивів: краса гуцульських звичаїв зображена ним у багатьох поезіях і більшості оповідань, у драмах "Керманич" та "Сватання на гостинці"; тяготи жовнірського життя представлені в ряді ліричних творів перших років, у поемах "Новобранчик" (1862) і "Дезертир" (1867), в оповіданнях "Три як рідні брати", "Штефан Славич".

Федькович приділяв драматургії значні творчі зусилля починаючи з 1865р. Першим драматичним твором Федьковича був жарт на одну дію "Так вам треба!". Пізніше (1884) Федькович розширив п'єсу до трьох дій, назвавши її "Сватання на гостинці".

У так званий львівський період діяльності Федькович здійснив ряд перекладів та переробок п'єс іноземних авторів. З німецької мови Федьковичем перекладено драму Р. Готшала "Мазепа". Одним з перших серед українських письменників Федькович звернувся до спадщини Шекспіра, травестувавши його комедію "Приборкання непокірної" у "фрашку" "Як козам роги виправляють" (1872), а також переклавши трагедії "Макбет" та "Гамлет".

Помер письменник 11 січня 1888 р.

Пантелеймон Куліш (1819–1897)

Пантелеймон Куліш народився 27 липня 1819 року в містечку Вороніж Чернігівської губернії. Навчався в Новгород-Сіверській гімназії. З кінця 1830-х років Куліш – слухач лекцій у Київському університеті. Дістав посаду викладача в Луцькому дворянському училищі при допомозі М. В. Юзефовича. Згодом працює в Києві, у Рівному, а пізніше Петербурзька Академія наук посилає Куліша у відрядження в Західну Європу. В останні роки життя Куліш багато перекладає, особливо Шекспіра, Гете, Байрона, готує до видання в Женеві третю збірку поезій «Дзвін». Помер Пантелеймон Куліш 1897 р. на своєму хуторі Мотронівка. Найвідоміші твори: – перший україномовний історичний роман «Чорна рада» – гумористичні оповідання: «Циган» «Пан Мурло» «Малоросійські анекдоти» – оповідання на тему нещасливого кохання: «Гордовита пара» «Дівоче серце» – історичні оповідання: «Мартин Гак» «Брати» «Січові гості» – роман «Михайло Чарнишенко, або Малоросія 80 літ назад» – романтично-ідилічне оповідання «Орися». Так само, Пантелеймон Куліш є автор першої фонетичної абетки для української мови.

(Продовження на 14 стор.)

Роман ПЕТРАШУК

Воєнні етюди

Вони не пройдуть!

Гаряче червнєве повітря ароматним трунком наповнювало груди, довгий день розпочався із погожого досвітку, й до вечора було ще так неосяжно далеко, що, здавалося, й гадкою не доскочити.

Очам відкривався зелений луг, через який, обминаючи групки дерев і кущів, бігла річка з чистою, прозорою водою, в якій, наче у свічаді, відбивалося небо з кучерявими овечатами хмарок, котрі непоквапом брели собі кудись манівцями.

Попереду височіла стара гребля із закинутим млином, зруйнованим, таємничим і якимсь нетутешнім. Греблю розмила вода, вона вільно текла через широкий пролом, інколи натикалася на великі пласкі камені й тоді, мовби сердячись, бурунилася білою піною. Обіч греблі, на берегах, юрмилися присмучені похилі верби. Тонким гіллям, переплетеним між собою, вони сягали самісінької води, творячи на поверхні негусту мереживну тіль, в прихистку якої метушилися дрібненькі рибки, виблискуючи час від часу проти сонця живим сріблом.

Стояла особлива тиха пора: вітер майнув у якісь інші краї, вода перед греблею ніби застигла – не вода, а гладенько відполіроване зелене скло. Земля і каміння розмілилися під сонцем, усе німувало, навіть птахів не чути – дрімають чи що, заховавшись у тіль?..

І тут, зовсім несподівано розірвавши тишу, пролунала команда: «Окопуватись!»

В одну мить простір наповнився дивними в цьому безмов'ї звуками: зашурхотіли лопати, заскреготіло під їх сталевим тиском каміння, різкий голос бензопили сполохав птаство у верховіттях дерев, удари сокири

здавали прискорення ритмові праці, жорстко нагадуючи, що в кожного бійця часу на облаштування «гнізда» обмаль і той хутко спливає.

Очі заливало потом, дихалося важко, докучала спрага, але думка, що найнадійніший бронезилет – це твій окіп, яку, наче само собою зрозумілу аксіому, виголосив ще зовсім молоденький ротний, панувала над усіма іншими думками. Властиво, вона, ця думка, і була всього одна-єдина, хіба що доповнена інстинктивним поривом: швидше!.. швидше!.. швидше!..

Кожною клітиною відчувалася реальна близькість невідворотного бою, тому треба було встигнути окопатися, прокласти бічні ходи, надійно втрамбувати бруствери, замаскуватися, узгодити взаємні дії з сусідами зліва і справа...

Майже без слів заглиблювалися в землю, і коли з «гнізда» вже можна було стріляти з коліна, вперше перевели подих.

Хтось пожартував: мовляв, влазимо помаленьку в земну кулю, але жарт ніхто не підтримав, і лопати іще гучніше заскреготали, з тупою одноманітністю загупали кирки, ломы продовжували підважувати вросле в ґрунт каміння, інколи викреслюючи з нього сині та червоні іскри.

Час від часу лунали віддалені голоси солдат бойової охорони, підвивали артилерійські машини, які рухалися сюди, до лінії, де рота займала оборону. Все це фіксувалося лише краєчком свідомості, проте народжувало впевненість, знімало тривогу і страх.

... Ще так само, як і кілька годин тому, пекло червнєве сонце, корчуваті верби просіювали плакучим гіллям золоте проміння, яке щедрим потоком лилося з вишини, збентежені, притихлі було пташки відновили свій денний концерт, в який вплелось навіть коротке зозулине «ку-ку», – але перед очима кожного бійця, що окопався на цьому українському вогневому рубежі, вже зримо постав образ близького бою, коли чорний дим від вибухів заступає небо, рашистські снаряди шматують повітря і з осатанілою ненавистю знищують цей земний рай.

Вони мусять не дати цьому статися.

Аделя ГРИГОРУК

ДРУГУ РІЧНИЦЮ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ У КЛУЖ-НАПОЦІ КРУГЛИМ СТОЛОМ

(Закінчення. Прод. з попереднього числа)

Огляд останніх подій російсько-української війни» була темою виступу редактора журналу «Дзвоник» та кореспондента періодичних видань СУР Ольги Сенишин. Доповідка розділила головні події в Україні за останні 4 місяці на позитивні та негативні для того, щоб підкреслити наявність не тільки останніх. У цілому, на її думку, в кінці 2023 року було більше

негативних новин та й загальна ситуація в країні виглядала потужно невизначеною. Та вже в середині січня 2024 західні партнери України почали оголошувати про нові пакети військової та фінансової допомоги. І хоча на передовій втішних новин небагато і внутрішніх проблем не стає менше, але готовність західних урядів допомагати зміцнює і підтримує всіх українців. «Останні новини про підтримку від європейської спільноти мають нас підбадьорити, в них ми можемо віднайти оту «зернину віри», яку часом втрачаємо, переглядаючи новини в Україні, але без якої нам не дійти до того бажаного дня російської капітуляції», – виділила в кінці авторка.

На завершення було переглянуто коротку кінострічку про жайття війни. А далі присутні разом заспівали відому пісню «Ой у лузі червона калина», яка стала гімном українських військових. Цей пісенний шедевр став чудовим прикладом порозуміння без слів, на рівні сердець та емоцій,

який завжди забезпечувало мистецтво, покликане врятувати світ. Пісня ще з часів Першої світової війни не втратила здатності запалювати співвітчизників своїм темпом та енергетикою, а серед європейців вже давно асоціюється зі стійкістю українського народу, яка вразила і продовжує вражати весь світ. Надіємось і віримо, що разом ми можемо не тільки жити та співати, але й врятуватись від загрози руйнування та знищення нашого способу життя.

Ольга СЕНИШИН

ЗНАЧЕННЯ ЕПІТЕТА В ЛІРИЦІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ЕКВІВАЛЕНТИ В РУМУНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

(Продовження з попереднього числа)

Серед тих, хто писав про українського поета враховується письменник Михайл Садовяну зі статтею, опублікованою в «Veas nou» (квітень 1945 р.) «Про Тараса Шевченка» та більш широким викладом особистості та творчості Шевченка в «Передмові» першого видання румунською мовою «Кобзаря», у досить суперечливому перекладі В. Тулбуре (1952). Пізніше В. Тулбуре зробить значний внесок у популяризацію особистості українського поета в Румунії своїми численними перекладами (занадто багато відхилень і наближень, зроблених лише заради дотримання ритму і нав'язливої рими), все ще мають заслугу донести її до свідомості румунського читача.

Після 1989 року Йон Козмей, носій мови, добрий знавець української мови, інтенсивно займається (майже вичерпним) перекладом творчості Шевченка. Звісно, не можна не відзначити вагомий внесок у дослідження та аналіз специфіки естетики великого українського письменника викладачів нашого факультету, а саме Магдалени Ласло-Куцок – одного з найважливіших міжнародних спеціалістів з української літератури; Стеліан Груя-Яцентюк – з численними статтями, присвяченими українській літературній справі, з кандидатською дисертацією, присвяченою Шевченку, та книгою (відредагованою посмертно) «Тарас Шевченко»; Дан Хорія Мазілу (дослідження «Про поезію Тараса Шевченка» – передмова до збірки «Cobzarul», Ed. Univers, Бухарест, 1990 р., про аналітичний підхід до поезії Шевченка Івана Ребошапки, Корнелія Барборіке та ін.).

«Серед різноманітних стилістичних засобів літературного твору – епітет є одним із найдоречніших для підкреслення спостережливості та образності письменника» [Т. Віану, 1965, р. 159].

Категорія епітетів, про яку ми будемо говорити далі, аналізуючи вірш Шевченка – «Катерина», (Заворожена дівчина і Думи мої, думи) – це хроматичний епітет, естетичний детермінант, включений Тудором Віаном до категорії фізичних епітетів, що дають нам інформацію про звукові чи кольорові об'єкти [Vianu, op. cit., p. 162]. Валентності термінів, що складають це лексичне угруповання з множинним естетичним резонансом у віршах, виявляються в структурі образів, у контексті віршів, у реальній об'єктивності Шевченкового поетичного бачення. Значення, які поет надає білому, чорному, синьому, червоному, сірому та іншим кольорам, а також їхня спонукальна сила включають ці слова до лексики, наповненої найважчими конотаціями поетичної мови, переданої Шевченком.

Епітети вжиті Тарасом Шевченком, мають глибокий раціональний характер. У тексті зустрічаємо такі хроматичні епітети: чорний, білий, синій, червоний, сірий тощо. Білий колір фактично представляє колір, який відображає інші кольори. Традиційне значення білого кольору символізує невинність, чистоту, милосердя, радість і який, на відміну від чорного, сірого чи коричневого, компенсуючи один одного, відображає внутрішній стан душі, внутрішній світ ліричного героя, його протест проти реального світу.

Не вимили біле личко (trad. Nu-i spălată fața alba-i...)

Біле тіло вовки зіле (trad. Trupul alb i-au mâncat lupii –...)

Чорний колір, переданий лексемами, виробляє ту експресивну тональність, що підкреслює протест, переживання, невдоволення ліричного героя, але водночас сум, горе, відчай.

Пошукаю в чорних хвилях (trad. Căutând prin valuri negre...)

Налетіли чорні круки (trad. Au venit în zbor corbi negri...)

Вставляючи синій колір, поет відтворює стан спокою, душевної рівноваги, інколи також символізуючи неспроможність прагнень. У більшості поезій Шевченка цей епітет додається до іменника «море».

Неначе човен в синім морі... (trad. Ca barca în albastră mare...)

Воно скаже, синє море... (trad. Ea-ți va spune, marea-albastră...)

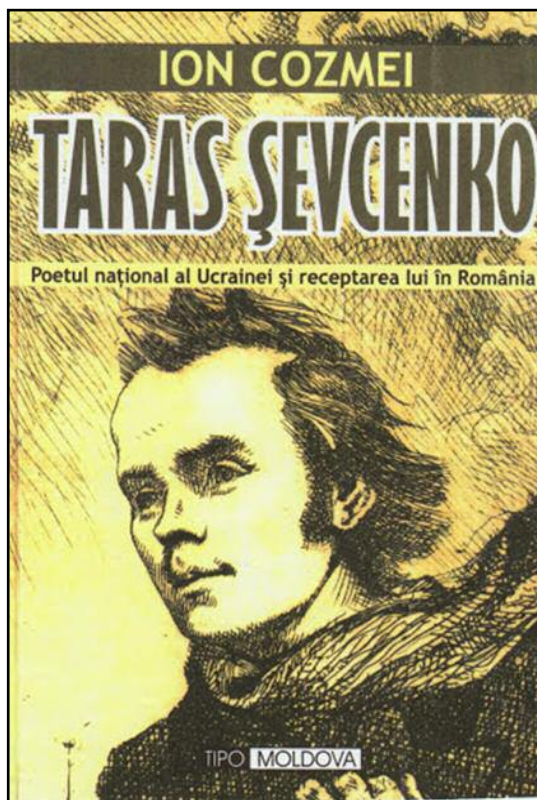
Prin folosirea culorii roșii poetul transmite mesajul creând imaginea.

Червону калину... (trad. Roșie călină...)

Червоні жупани?... (trad. Cu roșii jupane...)

І зорі червоні, як перше пили... (trad. Zorile curg roșii ca și altădată...)

Іноді слова, які з лексикографічної точки зору не входять до розряду хроматичних термінів, стають хроматичними детермінантами через контамінацію (яка виникає між хроматичним терміном і звичайним терміном, що з'являється поруч із першим).

«Катерина» – кілька слів про вірш

Український поет, одухотворений великою європейською романтичною літературою і, зокрема, творчістю Міцкевича, всім серцем дотримується типології цієї течії, «окреслюючи болі пригнобленої жінки в ікону жіночого неспокою і всесвітньої материнської муки» [Gruia, 2001, стор. 84].

Від української селянки Катерини, скривджена москалем, усі героїні Шевченка жертвують собою в ім'я ніжності та ідеалів щастя. У центрі його художнього посилю – чоловік і особливо драматичний синтез образу жінки перед реальною долею життя. Загалом персонажі його творів – сильні особистості, із загостреним почуттям гідності, але є серед них постаті, що поєднують у собі драматизм, філософську думку, емоції, розчарування. Мати (у творчості Шевченка) – образ містичного болю, це людина, яка переоцінила свій всесвіт, помістивши в його середину спочатку любов, потім ідею смерті, а повернення до реальності, доводить до дійсності перед якою почуття паралізуються.

Уважно аналізуючи тексти, помічаємо, що поет у своїх віршах передає душевний стан дівчини, неспокій, смуток і біль, які вона переживає, чекаючи свого коханого, який завжди спізнюється. Чергуючи епітет «білий» із «коричневим», Тарас Шевченко досягає того ефекту суму, туги за коханою людиною.

Не вимили біле личко

Слізонки дівочі:

Орел вийняв карі очі

На чужому полі,

Біле тіло вовки з'їли, –

Și cu lacrimi să-i spele

Fața amăruie.

I-or fi scos hultanii ochii

Undeva-n câmpie,

Sub streină zare lupii

Poate că-l sfâșie.

(Victor Tulbure)

Nu-i spălată fața-i albă

Cu lacrimi de fată:

I-a scos corbul ochii tineri

În străina țară,

Trupul alb i-au mâncat lupii –

(Ioan Cozmei)

В обох перекладах цей ефект чергування кольорів зникає шляхом видалення епітета «карі очі», заміненого в другому перекладі на «молоді».

Так само, крізь призму чорного і синього кольорів, передано стан неспокою і шалене бажання кохання. Поет підкреслює цей стан, використовуючи епітет «темний» (чорний), ефект, який втрачається в двох перекладах, очевидно, через зникнення епітета:

Де милий ночує: чи в темному гаю,

Чи в бистрім Дунаю коня напова,

Poate că-nnoptează într-un crâng pe-aproape

Și-i veghează somnul poate altă stea,

(Victor Tulbure)

Unde-i doarme dragul: ori în crângul mare?

Poate la Danubiu calul adăpând,

(Ioan Cozmei)

(Продовження на 14 стор.)

Роман ПЕТРАШУК

210-у річницю від народження Т. Г. Шевченка відсвяткували в Клуз-Напоці

(Закінчення. Поч. на 6 стор.)

На думку викладача: «поет глибоко вірив у майбутнє українського народу, коли історична пам'ять про героїчну козацьку епоху допоможе постати “новій Україні”». Він також додав: «І я теж вірю!».

«Від себе та й від всіх присутніх я хочу подякувати організаторам за сьогоднішнє дійство, на якому ми присутні в ці традиційно шевченківські дні. Дякуємо за слово, за пісню, за вірші, за історію, за те, що розкриваєте нам шевченкіану на просторах Румунії», – з такими словами подяки звернувся гість з України, пан Володимир. Він згадав підтримку, яку СУР надав біженцям ще з перших днів війни і наголосив наскільки важливою вона була в «боротьбі з шоком, в якому ми всі тоді перебували». У цей важкий період пан Володимир для себе відкрив цікавий факт, про який він дізнався із книги І. Кідешука, яку раніше у своєму

виступі згадувала пані М.Гербіль, – про шевченкові переспіви псалмів Давида. На його думку, вони є дуже актуальними, бо в них, «в їхніх складових – це і віра, це і надія, це і любов до України». «Оті молитви у тих псалмах – це молитви за нас. У них Шевченко звертається до Бога з проханням: «Поможи нам, Боже, встань на ката знову». Нам треба вірити, що ці молитви будуть почутими і збудуться і Бог нам допоможе! Нехай нам щастить!» – з такою оптимістичною ноткою було завершено не тільки виступ пана Володимира, але й подію в Клузі, при-

свячену одному з найбільших патріотів свого народу, відомому, шанованому та все ще недостатньо оціненому Тарасу Шевченку.

Українські письменники ювіляри 2024 р.

(Продовження з 11 стор.)

Павло Загребельний (1934-1997)

Павло Загребельний народився в селищі Солошине, що на Полтавщині.

1941 року закінчив десятирічну середню школу а в 1951 р. Став випускником філологічного факультету Дніпропетровського державного університету.

У 1961–1963 рр. Загребельний працював головним редактором «Літературної газети» (пізніше – «Літературна Україна»), приблизно в той же час з'явилися три перші романи письменника: «Європа 45» (1959), «Європа. Захід» (1960), «Спека» (1960).

Перші кроки в літературній діяльності були зроблені на початку 1950-х років

У другій половині 1950-х років Павло Загребельний видав збірки оповідань «Учитель» (1957), «Новели морського узбережжя» (1958), повісті «Марево», «Там, де співають жайворонки» (1956), «Долина довгих снів» (1957). Протягом 1960-1970-х років письменник створив більшу частину своїх романів, зокрема і найвагоміші з них: «День для прийдешнього» (1964), «Диво» (1968), «З погляду вічності» (1970), «Первоміст» (1972), «Смерть у Києві» (1973), «Левине серце» та «Євпраксія» (1975) та п'єсами, створеними на основі романів – «Хто за? Хто проти?» («День для прийдешнього»), «І земля скакала мені навстріч» («З погляду вічності»).

За його сценаріями на Київській кіностудії ім. Олександра Довженка знято художні фільми: «Ракети не повинні злетіти» (1965), «Перевірено – мін немає» (1966), «Лаври» (1974), «Ярослав Мудрий» (1982) та інші.

Використані джерела:

<https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/cheremshyna-marko-biografiya/>

<https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lypen/17/1849-narodylasya-olena-pchilka-pysmenny-sya>

<https://ukrclassic.com.ua/katalog/k/kulish-pantelejmon/2271-pantelejmon-kulish-biografiya-skorocheno>

<https://www.ukrplib.com.ua/bio/printitzip.php?tid=1699>

https://uk.wikipedia.org/wiki/Загребельний_Павло_Іванович

(Далі буде)

ЗНАЧЕННЯ ЕПІТЕТА В ЛІРИЦІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ЕКВІВАЛЕНТИ В РУМУНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

(Продовження з 13 стор.)

Хоча у віршах також є відтінок мелодійності, Шевченко вживає, окрім великої кількості епітетів і метафор, подвоєння чи потроєння деяких епітетів, які насправді надають значно інтенсивнішого, значно виразнішого відтінку. Ми помітили, що в обох перекладах цього немає:

За темні ночі
За вишневий сад зелений

*Vorbe tânguioase,
Despre vișinii livezii*
(Victor Tulbure)

*Despre nopți secrete,
De livada cea cu vișini,*
(Ioan Cozmei)

З наведених прикладів (див. додаток) видно, як насправді втрачається епітет у перекладі, через пропуск, залишаючись лише іменник, який його визначає (очі, гай, вода чи море, сад, дуб, квітка тощо), або повна заміна епітета на інше слово,

відмінне від вихідного (темний гай з тихими гаями, вузький луг; темні ночі з таємними ночами; червона калина з бузком; карі очі з молодими очима), що вочевидь змінює загальний зміст слова, а також і стилістичний, текст втрачає художню, емоційну цінність. Відсутність епітетів у наявних перекладах розмиває використані автором символи, які на кінець не доходять до сприймача, текст позбавлений того смислового та колористичного заряду.

(Далі буде)

♦ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І М Е Й ♦

ВІТАЄМО ВСІХ НАШИХ ДІТЕЙ ТА УЧНІВ З ВЕЛИКИМ СВЯТОМ – СВЯТОМ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ! БАЖАЄМО ВСІМ СМАЧНОЇ ПАСКИ!

Для кожного народу, для кожної особи Воскресіння Господнє – це радість, це торжество добра над злом!

Хоч у наш час святкування Великодня розділилося аж на три різні свята – Великдень православний, Великдень католицький і Великдень юдейський, які мають свої традиції і вірування, для всіх він приносить радість, сімейно згуртовує всіх, приносить для всіх добро і мир у душах.

Цього року Наш Великдень припадає на 5 травня, коли вже все зазеленіло!

З Великоднем вас вітаємо! Бажаємо добра, радості, любові та миру!

**ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!**

(І.П.-К.)

З ВЕЛИКОДНІХ ЛЕГЕНД

Існує кілька легенд про те, чому Великдень називається так. Одна з легенд говорить:

«Великдень називається так тому, що в той час, коли Христос народився, сильно світило сонце і стояли такі довгі дні, що сьогоднішнім потрібно б аж сім скласти, щоб був один тодішній. Тоді, було, як зійде сонце в неділю вранці, то зайде аж у суботу ввечері. А як розп'яли Христа – дні поменшали. Тепер тільки царські ворота в церкві стоять навстіж сім днів...».

А ще, надіюся, знаєте, що після Воскресіння Христа в церкві не слід ставати на коліна, коли молимося!

**ІСУС ХРИСТОС
ЗДОРОВ'Я ШЛЕ З НЕБЕС**

Хай мир у серці Вашому панує,
Хай ангел Божий щастя Вам дарує.
Ісус Христос здоров'я шле з небес,
Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

Найстаріша паска в світі

Найстаріша паска в світі була спечена у Страсну п'ятницю в 1821 році. Сімейну реліквію зберігла 91-річна, уродженка Лондона Ненсі Тітман.

Дивно, що паска не тільки не запліснявіла за стільки років, але і пахне як свіжа. Більш того, на ній чітко збереглося зображення хреста, який зробив пекар під час випічки. Відомо й ім'я творця майбутньої реліквії. Кекс (традиційний великодній хліб у британців) спік пра-пра-прадід Ненсі Вільям Скіннер, який працював булочником.

Сама Ненсі пишається своєю реліквією і готова передати її спочатку своїй дочці, а потім внучці і дуже сподівається, що кекс ще довгі роки буде зберігатися в її родині, переходячи з покоління в покоління.

Паску дуже дбайливо зберігають, виділивши їй місце у спеціальній коробочці. Знавці вражені настільки дивовижною здатністю паски не псуватися стільки років.

[tps://7dniv.rv.ua/lifestyle/naystarishiy-pastsi-u-sviti-mayzhe-100-rokiv-156265/](https://7dniv.rv.ua/lifestyle/naystarishiy-pastsi-u-sviti-mayzhe-100-rokiv-156265/)

ПЕРЕХІД НА ЛІТНІЙ ЧАС

ПЕРЕХІД НА ЛІТНІЙ ЧАС – це переведення стрілок годинника на 1 годину вперед з тим, щоб забезпечити додаткове світло.

Ідею літнього часу запропонував 1784 р. Бенджамін Франклін. А понад століття пізніше цю ідею підтримав англієць Вільям Віллет. Але його ідею запровадження літнього часу Парламент Англії запровадив лише після його смерті.

Вперше годинникову стрілку перевели у Великобританії в 1908 р. Спочатку датою переходу на літній час було 1 квітня, а датою повернення на зимовий час – 1 жовтня. А з 1996, р. за рекомендацією Європейської економічної комісії ООН, період дії літнього часу був продовжений до останньої неділі жовтня.

Багато країн, наприклад, Австралія, Бразилія, Чилі бажать перейти, або вже перейшли, на «зимовий час».

Багато країн центральної Азії останніми роками відмовилися від переходу із зимового на літній час.

За оцінкою деяких експертів, уважають, що перехід на літній час може негативно вплинути на здоров'я людини. Тому багато з країн думають відмовитись від літнього часу.

https://uk.wikipedia.org/wiki/Літній_час

«Поезіє, красо моя, окрасо, Я перед тебе чи до тебе жив?»

(Василь Стус)

Засідання Клубу інтелігенції ім. І. Пелипейка, яке відбулося 27 березня 2024 року, було присвячене Всесвітньому дню поезії, який відзначається щорічно у багатьох країнах 21 березня.

У світлицю Косівської центральної міської бібліотеки завітали представники творчої інтелігенції Косівщини – Аделя Григорук, Микола Близнюк, Василь Шкурган, Іван Бойчук, Іван Павлюк, Петро Девда, члени Клубу інтелігенції, працівники Косівської ЦМБ, слухачі, щоб поринути в прекрасний світ поезії.

Серед гостей заходу – Володимир Петричук – заступник голови Косівської територіальної громади, Роман Печижак – начальник відділу культури і туризму Косівської територіальної громади.

Модераторка дійства – Аделя Григорук – заслужений працівник освіти

України, членкиня НСПУ, НСЖУ розпочала засідання словами: «Вітаю всіх із мистецькими святами – Всесвітнім днем поезії та Всесвітнім днем театру які задають всім натхнення, будять в серці почуття глибокі, не буденні. Вони – крила духовності народу, де народ може показати себе, свою душу, виявити свою ідентичність. Сьогоднішнє засідання пройде без теорії, тому всі охочі і мають змогу прочитати свої твори. На початку прошу вклонитися і згадати Тараса Мельничука – лауреата Шевченківської премії, день пам'яті якого маємо 29 березня, а також письменників

Аделя Григорук читає свої вірші-присвяти

високого таланту Богдана Радиша-Маринюка, Василя Портяка».

Присутні хвилиною мовчання вшанували цих митців слова, які завершили свій земний шлях.

Василь Шкурган – голова Косівського осередку Національної спілки письменників України, лауреат літературної премії «Князь роси» ім. Т.Мельничука, коротко розповів про Василя Портяка та міжнародний літературний конкурс малої прози його імені, який заснований у 2019 році на пошанування цього видатного українського новеліста та сценариста.

Микола Близнюк – друг Тараса Мельничука, тринадцятий лауреат престижної літературної премії «Князь роси», продовжив захід спогадами про незабутнього Тараса, книжку «Тарас Мельничук у спогадах Миколи Близнюка: інтерв'ю Василя Глібчука» і завершив віршем «Бородань». Своїми живими спогадами про Тараса Мельничука поділилися Світлана Крицкалюк та Надія Пасічняк, яка прочитала присвяти Т. Мельничуку та В'ячеславу Чорноволу.

Василь Шкурган розповів про історію рукопису книги Тараса Мельничука «Чага», яку в 2018 році, в день святкування 80-річного ювілею письменника, виніс на гору Мальцеве, до самого Тараса. Цей машинопис – найпромовистіший свідок – причина Тарасових життєвих поневірянь від арешту 24 січня 1972 року до його патріотичного злету. Скріплена дротом, «Чага»

подарована шкільному музею Тараса Мельничука в Уторопах.

А. Григорук – дослідниця творчості Тараса Мельничука, авторка низки літературно-критичних статей про славного поета, коротко розповіла присутнім про нього як особистість. А зустрічі з Т. Мельничуком, виїзди на його обійстя нашоувхнули на написання триптиху «Тут, над Карпатами...», «На високім мальцевським плаю...», «Яблука з Тарасового саду» – присвяти, які вона продекламувала в знак пам'яті про великого поета і людину, що залишив надзвичайний скарб – самого себе у рядках безсмертних віршів.

... «Два роки в Україні триває повномасштабна страшна, болюча, жорстока війна. Горе війни відтворює лірика сучасних авторів», – так розпочав свій виступ Іван Павлюк, а потім прочитав свої поезії та вірші молодого воїна, який зараз служить у ЗСУ і боронить нашу Україну від ворога-супостата, Фесюка Василя Івановича із села Вербовця, якому в серпні виповниться 25 років і в доробку якого більше 60 віршів.

Особливо схвилювали поезії Аделі Григорук, присвячені Героям, які залишаться у нашій пам'яті як приклад відваги, патріотизму і безмежної відданості народові України: Василеві Архипову, Михайлові Погорелову, Русланові Якібчуку.

Своїми роздумами, творами також ділилися Василь Шкурган, Любов Чупринчук, Світлана Крицкалюк, Олександра Кіт-Басиста, Роман Кабин, Петро Девда, лунали створені ними патріотичні, духовні та ліричні вірші.

Завершився захід приємними новинами: Роман Печижак повідомив про участь косів'ян у грантових проектах, спрямованих на розвиток культури і мистецтва Косівської територіальної громади; Володимир Петричук – про славний ювілей Косова, якому цього року сповнюється 600 років.

Україна – потужна держава насамперед своїм мистецтвом, національним духом, і ми віримо, що ніякий ворог з мордору нас не подолає, – такими словами завершила засідання А. Григорук.

Спілкування було щирим і задушевним. Кожен присутній на цьому заході пройнявся прочитаними творами, які торкнулися найпотаємніших, найтонших струн сердець. А поезія потрібна всім – поети так само прагнуть чи-тачів, як і читачі поетів. Тож любимо поезію, відчуваймо її гармонію, дихаймо нею, аби змінювати світ на краще! І перемогти!

Марія ПОРОХ,

членкиня Клубу інтелігенції
ім. І.Пелипейка та РО «Просвіта».
Світлини авторки.

Учасники заходу «Поезіє, красо моя, окрасо...»
в світлиці Косівської центральної міської бібліотеки

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор – Іван КОВАЧ Василь КАПТАРУ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redakției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.